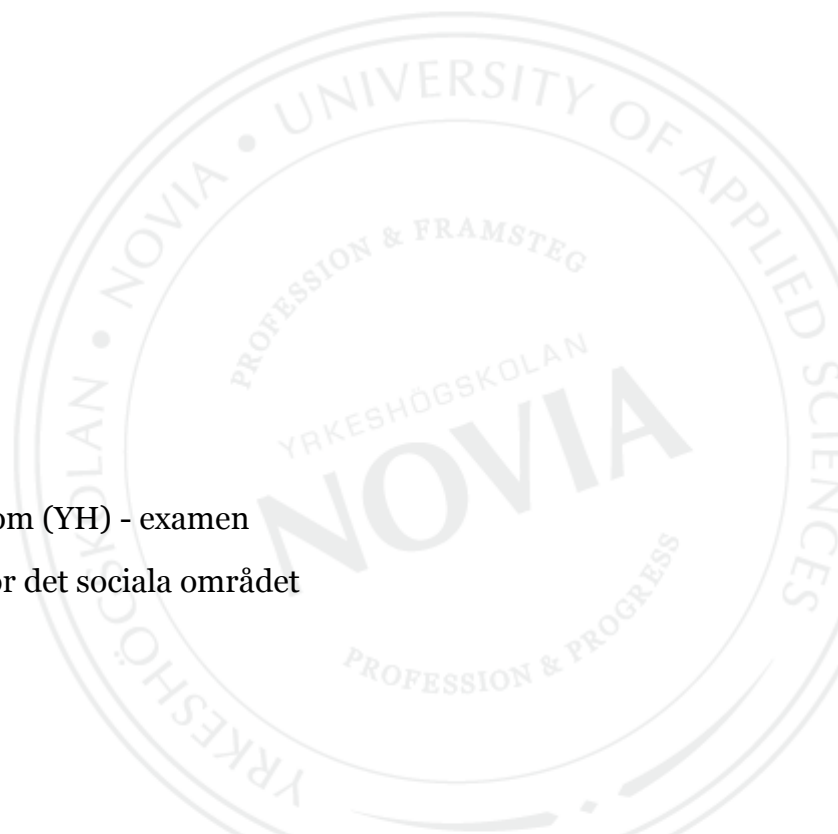

MISSIONSPORTALEN

**Ett stöd för undervisning om mission
i lågstadiets övre årskurser**

Martin Sandberg

Examensarbete för socionom (YH) - examen
Utbildningsprogrammet för det sociala området
Åbo 2010

EXAMENSARBETE

Författare: Martin Sandberg
Utbildningsprogram och ort: Det sociala området, Åbo
Inriktning/alternativ/Fördjupning: Kyrkans arbete
Handledare: Gunilla Björklund

Titel: **Missionsportalen -
Ett stöd för undervisning om mission i lågstadiets övre årskurser**

Datum: 11.10.2010 Sidantal: 31 Bilagor: -

Sammanfattning

Detta arbete är tänkt att vara ett stöd för den som undervisar om mission inom religionsundervisningen i lågstadiets övre klasser. Både läroplanen och de flesta läromedel placerar mest tyngd på missionen under årskurs sex. Varje elev har rätt att få undervisning om mission i skolan.

Detta arbete söker svar på hur de som undervisar om mission i lågstadiet kan stödjas. Syftet med detta arbete är att skapa ramarna för en portal på Internet som stöd för dem som undervisar om mission i skolorna. Missionsportalen är ett redskap som skall hjälpa och ge tips inför uppgiften. Arbetet lyfter fram källor som styr religionsundervisningen i klassen men ger också en inblick i processen för att skapa ramarna för Missionsportalen, eller idébanken, på Internet. Arbetet beskriver både styrdokumentet och arbetsprocessen som lett mig fram till det vi har idag. Detta arbete är en del av Missionsportalens större helhet.

Det har visat sig finnas ett behov av material om mission för unga. Missionskommittén i Borgå stift gick i verksamhetsplanen för 2009 in för att utarbeta ett gemensamt missionsmaterial för kristen fostran. En arbetsgrupp, där också skribenten är medlem, blev tillsatt för att arbeta vidare på ämnet.

Språk: svenska

Nyckelord: missionsarbete, portaler – adb, religion: undervisning, läroplaner, läromedel, lågstadiet, Vasa, religionslärare, kyrkans arbetstagare, diakoner, missionssekreterare

Förvaras: Examensarbetet finns tillgängligt antingen i webbiblioteket Theseus.fi eller i biblioteket.

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Martin Sandberg
Koulutusohjelma ja paikkakunta: Sosiaaliala, Turku
Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Kirkon työ
Ohjaaja: Gunilla Björklund

Nimike: **Lähetysportaali –
Apuväline lähetystyön opetukseen alakoulun ylemmillä luokilla**

Päivämäärä: 11.10.2010 Sivumäärä: 31 Liitteet: -

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena on toimia tukena lähetystyön opetuksessa. Sekä opetussuunnitelma että useimmat ruotsinkieliset opetusvälineet painottavat lähetystyön opettamista eniten kuudennella luokalla. Jokaisella oppilaalla on oikeus saada lähetystyötä koskevaa opetusta koulussa.

Tässä työssä etsitään vastausta siihen, miten alakoulussa lähetystyötä opettavia voidaan tukea. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda puitteet Internet-portaalille, joka voisi toimia tukena henkilöille, jotka opettavat lähetystyötä koulussa. Lähetysportaali toimii työvälineenä, antaa apua ja vihjeitä opetustyötä varten. Tämä työ esittelee lähteitä, jotka ohjaavat uskonnon opetusta luokassa mutta antaa käsityksen myös siitä, miten luodaan puitteet Internetissä toimivalle Lähetysportaalille tai ideapankille. Työssä kuvataan sekä ohjaustiedostoa että työprosessia, joka on johtanut nykytilanteeseen. Tämä opinnäytetyö on osa Lähetysportaalin suurempaa kokonaisuutta.

On huomattu, että nuorille olisi tarvetta saada hyvää lähetystyöhön liittyvää materiaalia. Porvoon hiippakunnan ruotsinkielinen lähetyskomitea päätti toimintasuunnitelmassaan vuodelle 2009, että kristillistä kasvatusta varten pitää tehdä yhteistä lähetystyöstä kertovaa materiaalia. Työryhmä, jossa tekijä on itse mukana, sai tehtävän pohtia asiaa.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: lähetystyö, portaalit – atk, uskonto: opetus, opetussuunnitelmat, oppimateriaali, alakoulu, Vaasa, uskonnonopettajat, kirkon työntekijät, diakonit, lähetysshihteerit

Arkistoidaan: Opinnäytetyö on saatavilla joko ammattikorkeakoulujen verkkokirjastossa Theseus.fi tai kirjastossa.

BACHELOR'S THESIS

Author: Martin Sandberg
Degree programme: Social Services, Turku
Specialization: Church Work
Supervisor: Gunilla Björklund

Title: **The Mission Portal -
A support for those teaching mission work
in the higher classes of the lower primary school**

Date: 11.10.2010 Number of pages: 31 Appendices: -

Summary

The purpose of this work is to work as a support for those teaching about mission work in the higher classer of the lower primary schools in Finland. Both curriculums and most Swedish textbooks in Finland emphasise mission work on sixth grade. Every pupil has the right to learn about mission work.

My problem to solve may be formulated as how I may support those teaching about mission work in primary schools. The aim is to create the framework for a portal on the Internet in order to support those who teach in the schools. The Mission Portal is a tool which is supposed to help and give ideas to those teaching. This work deals with sources that control the teaching of religion in the classes but also shows the process of creating the framework for the Mission Portal, a bank of ideas, on the Internet. This work both describe the ruling documents and the process that has led me to where we are today. This work is a part of the Mission Portal's greater whole.

There seems to be a need of new material for children and youths about mission work. The Mission Committee of the diocese of Porvoo included in their annual plan of 2009 that material for teaching youths about mission work had to be prepared. A team, where I am included, was given the task to do further research.

Language: Swedish

Key Words: mission work, portal – adp, religious education: teaching, curriculums, textbooks, lower primary school, Vaasa, religious education teachers, church workers, deacons, mission secretaries

Filed at: The examination work is available either at the electronic library Theseus.fi or in the library.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Mitt uppdrag.....	1
1.2 Vägen till mitt uppdrag	2
1.3 Definition av mission.....	3
2 Arbetets struktur och tillvägagångssätt.....	4
2.1 Arbetets disposition och tankegång	4
2.2 Mitt vetenskapliga tillvägagångssätt.....	5
2.3 Källkritik och redovisning av använt material.....	5
3 Dokument som styr undervisningen	6
3.1 Lagar och direktiv som styr undervisningen i religion	6
3.2 Skolornas läroplaner i relation till undervisning om mission	9
3.2.1 Den nationella läroplanen	9
3.2.2 Skolornas läroplaner	10
3.3 Kyrkans riktlinjer i relation till undervisning om mission.....	11
3.3.1 Kyrkolagens uppmaningar och församlingarnas instruktioner	11
3.3.2 Den evangelisk-lutherska kyrkans strategi inför år 2015	12
3.3.3 Helig – kyrkans prioritetsområde 2010-2012	12
3.3.4 Kyrkans missionsstrategi	13
4 Läromedel som ger bakgrundsinformation och stöd	14
4.1 Religionsläromedlet Himmel och jord.....	15
4.2 Religionsläromedlet Spår av tro.....	15
4.3 Religionsläromedlet Följ mig!	16
5 Forskningsprocessens vägval.....	18
5.1 Grundidén växer fram ur ett behov.....	18

5.2 Flera grupper med tangerande mål	19
5.3 Målgrupper.....	19
5.4 Behov av material	20
5.5 Hantering av material.....	21
5.6 Missionsportalens roll.....	22
5.7 Materialets placering.....	23
5.8 Tillstånd som behövs för att slutföra projektet	23
5.9 Missionsportalens skötsel och uppdatering	24
5.10 Missionsportalens öppning	24
6 Missionsportalen som hjälpmedel.....	25
6.1 Missionsportalens placering och struktur	25
6.2 Detta erbjuder missionsportalen	25
6.3 En levande missionsportal	26
7 Avslutande diskussion	26
Källförteckning	29

1 Inledning

Vi lever i en tid där vi nästan drunknar i information. Ämnet mission är inget undantag. Via böcker, strategier och Internet överöses vi av information om mission både i Finland och i andra länder. Dessutom finns det otaliga organisationer som bedriver mission på olika sätt i olika delar av världen. Kanske du redan känner att du dras ner i missionens djupa hav av mångfald?

Detta arbete är tänkt för dig som har fått uppdraget att undervisa om mission i lågstadiets övre årskurser. Missionsportalen är ett redskap som skall hjälpa dig och ge dig tips inför din uppgift. Detta arbete beskriver sådant som styr verksamheten i klassen och ger dig en inblick i hur du kan använda Missionsportalen, eller idébanken, på Internet. Arbetet beskriver också arbetsprocessen som lett mig fram till det vi har idag.

Jag hoppas att detta arbete kan vara din livboj, det som gör dig trygg, då du ställs inför uppgiften att undervisa om mission.

Inledningen berättar om mitt uppdrag med syfte och problemställning, vad som fick mig inspirerad att skapa missionsportalen och hur jag kom fram till det samt definierar ordet mission.

1.1 Mitt uppdrag

Min problemformulering för arbetet är hur jag skall kunna stöda dem som undervisar om mission i lågstadiet. Syftet med detta arbete är att skapa ramarna för en portal på Internet som stöd för de som undervisar om mission i skolorna. Tanken är att missionsportalen skall vara svaret på det behov som visat sig finnas på fältet.

Missionsportalen kan givetvis tjäna många olika människor och grupper men i detta arbete har jag valt att fokusera på hur jag kan stöda dem som undervisar om mission i den grundläggande utbildningen. Arbetet har helt konkret resulterat i ett ramverk för en missionsportal på Internet. Missionsportalen är en idébank som lärare och andra intresserade kan gå in på och samla idéer och information.

1.2 Vägen till mitt uppdrag

Missionskommittén i Borgå stift gick i verksamhetsplanen för 2009 in för att utarbeta ett gemensamt missionsmaterial för kristen fostran. Det missionsmaterial som fanns tillhanda var antingen föråldrat eller på något annat språk. En arbetsgrupp bestående av bland andra undertecknad blev vid sammanträdet den 24.11.2008 (Protokoll 4/2008, §8) tillsatt att fundera vidare på ämnet. Vasa svenska församling kom i detta skede av processen in som officiell beställare av detta examensarbete.

Missionskommittén beslut vittnar om ett behov av missionsmaterial och stöd för de som undervisar om mission. I mitt arbete som missionssekreterare i Vasa svenska församling möter jag många ansikten i många olika åldrar. Min uppgift är att berätta vad mission är och hur de jag möter kan vara en del av missionsarbetet. Det händer att lärare kontakter mig och frågar mig var de kan hitta information om mission eller att de ber mig komma och berätta om mission under deras religionslektioner. Jag upplever en viss osäkerhet bland lärarna då det handlar om att hitta material om mission och om att undervisa om mission. Samtidigt kan jag uppleva en osäkerhet bland församlingsanställda som besöker skolor med då handlar det mera om skolvärldens bestämmelser.

För att få klarhet i vad missionsportalen skulle handla om resonerade jag kring olika frågor. Min första fråga var "Vad?". Vilket är det aktuella ämnet och den aktuella kontexten? Det handlar om mission och hur man genom undervisning kan nå de unga. Hur jag definierar mission framgår nedan. Min andra fråga var "Vem?". Vem är det som skall syssla med undervisningen? I praktiken handlar det om skolans egna lärare eller inbjudna gäster som till exempel någon församlingsanställd. Jag har valt att fokusera på hur jag kan stöda både lärare och församlingsanställda. Min tredje fråga var "Var?". Var skall vi möta de unga? De unga vistas mycket i skolan. De är också med kompisar, på fritidssysselsättningar eller hemma. Många träffas över Internet. Församlingen möter de unga speciellt på olika församlingstillställningar och i olika grupper. Skriftskolan är en viktig mötesplats mellan de unga och församlingen. I mitt arbete som missionssekreterare har jag ofta blivit kontaktad av lärare. Även från församlingen fick jag stöd för att fokusera på skolan och i första hand religionslektionerna där undervisning om mission oftast sker. Min fjärde fråga var "Hur?". Hur skall jag gå tillväga för att få tag i de verktyg

som behövs för att kunna stöda den som undervisar? Här handlar det om att granska läroplaner, lagar och annan litteratur. Det handlar om tips och idéer. Det handlar om att försöka hitta de material som finns och att göra dem tillgängliga. Detta för oss fram till den femte frågan. Min femte fråga var ”Med vad?”. Med vad skall vi nå eleverna? Vilka användbara verktyg kan vi hitta som kan stöda dem som undervisar att nå de unga? Här kommer Missionsportalen in i bilden. Den fråga som övergriper alla de andra och som jag hela tiden haft i tankarna är ”Varför?”. Då behovet är tydligt önskar jag kunna möta detta behov. Dessa frågor och tankar gav mig struktur och visade mig vägen framåt i processen med skapandet av ramarna för Missionsportalen.

1.3 Definition av mission

Eftersom mission är ett centralt begrepp i detta arbete vill jag redan i början definiera vad mission är. Begreppet mission har sin utgångspunkt i dop- och missionsbefallningen, i Matt 28:18-20 i Bibeln, där Jesus uppmanar sina lärjungar att sprida det glada budskapet han framfört under sin tid på jorden till alla folk.

"Då trädde Jesus fram och talade till dem och sade: 'Jag har fått all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar intill tidens slut.'"

(Bibeln, 1998).

Mission betyder sändning. Det betyder att man är på resa, en rörelse framåt ända tills Guds återkomst. Man kan också säga att kyrkan finns till för att mission finns. Eftersom kyrkan kollektivt per definition är missionerande så är varje enskild medlem en missionär. Eftersom missionen är global är också missionärerna globala i sitt sätt att se och leva. Vi är då alla hemmastadda överallt utan att vara hemmastadda någonstans. Vi kan lätt flytta från plats till plats utan att bli förvirrade, vilsna eller handlingsförlamade. Så beskriver Kirk (2003, 247) missionens höga ideal.

Genom tiderna kommer det att finnas flera olika vägar att nå samma mål. Det centrala i missionsarbetet kommer ändå att förbli att förkunna de goda nyheterna om Jesus på sätt som känns äkta i olika kulturer och att kämpa för att rätta till fel orsakade av ekonomiska

misstag, miljöförstörelse eller konflikter. Mission handlar om att lyssna på Jesus uppmaning där han säger att vi skall komma och följa honom. (Kirk, 2003, 249).

I detta arbete talar jag om *mission* i betydelsen allt som berör mission i en vidare mening. Med *missionsarbete* menar jag specifikt fullföljandet av Jesu uppdrag, det vill säga församlingens medvetna verksamhet att göra alla folk till lärjungar eller missionärens vardagliga arbete med samma mål.

2 Arbetets struktur och tillvägagångssätt

Detta kapitel beskriver arbetets disposition och röda tråd. Jag beskriver också hur det vetenskapliga arbetet har gått till och redovisar använt material.

2.1 Arbetets disposition och tankegång

Detta arbete inleds med riktlinjer som styr undervisningen om mission i lågstadiet. I kapitel tre presenteras lagar, direktiv och läroplaner som styr religionsundervisningen men också kyrkans egna strategier och tyngdpunktsområden. Läromedel, som presenteras i kapitel fyra, ser jag som en resurs som alla som undervisar om mission kan känna till. De ger både bakgrundsinformation om elevernas kunskapsnivå och är ett stöd för den som undervisar.

De första kapitlen presenterar sådant som alla som ställs inför en klass för att undervisa om mission borde känna till. Det ger en stomme att stå på medan kapitel fem beskriver processen som skapandet av missionsportalen varit en del av. Här presenteras hur idén växer fram ur ett behov, hur olika grupper samarbetar och vilka frågor processen har krävt svar på. Kapitel sex presenterar ramarna för missionsportalen. I det sista och sjunde kapitlet diskuterar jag kring processen och blickar framåt.

2.2 Mitt vetenskapliga tillvägagångssätt

Detta arbete presenterar den vetenskapliga process jag gått igenom i skapandet av missionsportalen. Jag har varit tvungen att söka svar på frågor och finna lösningar på problem. Med det stöd jag fått från arbetsgruppen för missionsmaterial som Missionskommittén i Borgå stift tillsatte, stödet från Vasa svenska församling till mig som missionssekreterare och stödet från yrkeshögskolan Novia med handledare och medstudenter har jag kunnat göra avvägningar och beslut som genom processen småningom utmynnade i riktlinjer för hur missionsportalen skall byggas upp.

Själva processen och frågor vi har brottats med presenteras utförligare nedan. Efter att problem och syfte inringats fick jag granska både lagar och föreskrifter ur både lärares och församlingsanställdas perspektiv, både ur skol- och församlingsperspektiv. Härfter har jag kunnat gå in mera konkret på själva missionsportalen. Det har mest handlat om att kartlägga vilka sorts material som finns tillgängliga och hur de kan presenteras lättillgängligt på Internet.

Jag har i detta arbete begränsat mig till det som berör dem som undervisar om mission i lågstadiets högre klasser. De kommunala läroplaner jag granskat gäller svenska skolor i Vasa. Jag har också koncentrerat mig på finlandssvenska läromedel.

2.3 Källkritik och redovisning av använt material

I detta arbete har jag fått bearbeta många olika sorters källor. Här ingår lagar och förordningar, läroplaner, strategier, läromedel, facklitteratur om mission och Bibeln. Det resursmaterial som vi lokaliserat är också av mycket olika natur. Det materialet ser jag inte som källor till detta arbete utan som resursmaterial på portalen. I granskningen av källorna har jag alltid fokuserat på det innehåll som har relevans för och kan stöda undervisningen om mission.

Lagar, direktiv, läroplaner och strategier har varit lätta att hitta på Internet. Det var även relativt lätt att ringa in de finlandssvenska läromedel som används. Litteratur som fokuserar på själva undervisningen om mission i grundskolan har jag inte hittat.

3 Dokument som styr undervisningen

Här presenteras de officiella dokumenten som styr undervisningen i skolan och som indirekt påverkar vad man kan ta upp i klassen då det gäller mission och vilket angreppssätt som är accepterat.

3.1 Lagar och direktiv som styr undervisningen i religion

Finlands lag om skola och utbildning samt religionsfrihet och rättigheter styr undervisningen i religion. Religionsfrihetslagen (2003/453) och Lagen om ändring av lagen om grundläggande utbildning (2003/454) påverkade skolans religionsundervisning. Med tanke på religionsundervisningen publicerade Utbildningsstyrelsen ett meddelande (19/2006) med ett tillägg ("PM") som beskriver vilka följder ändringarna i religionsparagrafen i lagen om grundläggande utbildning ger för undervisningen i religion och livsåskådningskunskap. Det är detta meddelande som är riktgivande idag.

Lagen om grundläggande utbildning (1998/628) fastställer att religion eller livsåskådningskunskap är ett obligatoriskt ämne för eleven. Utbildningsstyrelsens meddelande (19/2006) klargör att eleven skall delta i religionsundervisning enligt det samfund som majoriteten tillhör, i evangelisk-luthersk eller ortodox religionsundervisning eller i undervisning i livsåskådningskunskap. Om eleven hör till ett annat religionssamfund har hon rätt att delta i undervisning i sin egen religion men då måste vårdnadshavaren anhålla om det. Även de vårdnadshavare vars barn inte hör till något religionssamfund skall meddela i vilken undervisning barnet deltar. Detta har betydelse för den som undervisar i religion eller mission på det sättet att hon måste vara medveten om att det kan finnas elever i klassen som inte kan delta i just hennes lektion. Det är dock på lärarens ansvar att se till att rätt elever är på plats. Det som däremot är viktigt att inse är att alla elever enligt lagen har rätt till undervisning i religion eller livsåskådningskunskap.

Finlands grundlag (1999/731) bestämmer i paragraf 11 om Religions- och samvetsfrihet att var och en har rätt att utöva religion men att ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i religionsutövning.

”Religions- och samvetsfrihet

Var och en har religions- och samvetsfrihet. Till religions- och samvetsfriheten hör rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att ge uttryck för sin övertygelse och rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund. Ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i religionsutövning.”
(Finlands grundlag 1999/731).

Utbildningsstyrelsens meddelande (19/2006) lyfter fram vad som räknas som religionsutövning och vad som är religionsundervisning. Enligt meddelandet är undervisning enligt läroplansgrunderna inte religionsutövning. Kännedom om den egna religionen ingår som en viktig del av religionsundervisningen. Undervisningen i religion skall också bestå av en introduktion i formerna och sätten för religionsutövning. Att göra eleverna bekanta med böner, psalmer och religiösa förrättningar är en del av undervisningen i den egna religionen. Även ett studiebesök till en religiös byggnad där eleven får följa med en religiös förrättning utan att medverka i den räknas inte som en religiös tillställning. All undervisning bör vara pedagogiskt motiverad och följa läroplanen. Utbildningsstyrelsens meddelande (19/2006) poängterar att högtidstraditioner som firas i skolan är en del av den finländska kulturen. På Kristi himmelfärdsdag kan man till exempel bra lyfta fram högtiden och varför den firas. Då kommer missionsbefallningen med som ett naturligt inslag.

Det som däremot betraktas som religionsutövning enligt Utbildningsstyrelsens meddelande (19/2006) är religiösa evenemang som till exempel gudstjänster och religiösa morgonsamlingar. En elev kan alltså inte tvingas att mot sitt samvete delta i gudstjänster, religiösa morgonsamlingar eller andra religiösa evenemang. Vårdnadshavaren skall meddela skolan ifall eleven inte deltar i religionsutövning. Lagarna skall inte hindra de övrigas positiva frihet till religionsutövning utan framförallt skydda en person från religionsutövning som strider mot hennes samvete. Eftersom elever har rätt att vägra delta i religionsutövning bör skolan informera föräldrarna vilka religiösa evenemang de ordnar. Utbildningsstyrelsens meddelande (19/2006) poängterar också att en lärare som ger evangelisk-luthersk eller ortodox religionsundervisning inte längre behöver vara medlem i respektive kyrka. Ifall det för lärarens del uppstår motstridigheter mellan religions- och

samvetsfrihet och skötseln av tjänsteåligganden måste man lösa det från fall till fall med inom skolan möjliga arrangemang.

Eftersom mission är grundläggande inom den kristna tron och dessutom har en lång tradition i vårt land finns det inga hinder för att undervisa om mission på skolornas religionstimmar så länge det ingår i läroplanen. Det är också möjligt att beskriva hur missionärerna går tillväga och hur hon undervisar samt att sjunga traditionella missionspsalmer och sånger utan att utöva religion.

I dagsläget har grundskolorna minst elva årsveckotimmar i religion och livsåskådningskunskap i den grundläggande utbildningen (årskurserna 1-9). En årsveckotimme motsvarar 38 timmar. Årskurs ett till fem har till sitt förfogande minst sex årsveckotimmar och årskurs sex till nio minst fem årsveckotimmar. (Utbildningsstyrelsen, 2004, 302).

Vasa stads skolor samt Vasa övningsskola har minimiantalet elva årsveckotimmar i religion och har valt att ha en årsveckotimme varje årskurs utom årskurs tre och sex som har två (Vasa stad, 2010, 7; Vasa övningsskola (VÖS), 2010, 9). Det betyder att eleverna har mera religion än annars under årskurs tre och sex vilket kan medföra större möjligheter för skolan att kalla in experter i till exempel undervisning om mission just de årskurserna.

Kyrkostyrelsens utlåtande (2010-00456) är ett svar på Undervisnings- och kulturministeriets förfrågan. Kyrkostyrelsen kommenterar de förslag till förändringar av grundskolans mål och timfördelning som ministeriet föreslår. Kyrkostyrelsen föreslår att ämnet etik behandlas i alla läroämnena och inte blir ett skilt ämne. Även inom undervisning om mission finns det många etiska frågor att ta ställning till, till exempel ifall missionärer utrotar kulturer i sin framfart. Kyrkostyrelsens utlåtande (2010-00456) förespråkar också att religions- och livsåskådningslektionernas antal på elva årsveckotimmar kvarstår. Ifall religionslektionerna minskar i antal kan det eventuellt bli svårare för församlingarna att få komma in i skolorna med till exempel lektioner om mission. I annat fall torde inte ministeriets kommande beslut påverka undervisningen om mission nämnvärt.

3.2 Skolornas läroplaner i relation till undervisning om mission

Här presenteras den nationella läroplanen, den kommunala läroplanen samt de skolvisa läroplanerna för skolor i Vasa där skolans mål för religionsundervisningen kommer fram. Detta kan relateras till kyrkans mål.

Det finns många grundskolor i Vasa. De svenskspråkiga grundskolor (årskurs ett till sex) som fungerar på Vasa svenska församlings område är Gerby skola, Haga skola, Sundom skola, Vikinga skola och Vasa övningsskola (VÖS). I detta kapitel behandlas den nationella läroplanen samt kommunens eller skolornas kompletterande läroplaner. Dessutom behandlas kyrkans och församlingens direktiv som i relation till ovan nämnda direktiv ligger till grund för församlingsanställda som besöker skolor. Dessa är de ramar som styr religionsundervisningen och församlingens verksamhet i klassen.

3.2.1 Den nationella läroplanen

Den sedan 16.1.2004 gällande nationella läroplanen för den grundläggande utbildningen kallas Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004 (Utbildningsstyrelsen, 2004, 5). Den grundläggande utbildningen innefattar förskolan till och med årskurs nio. Detta arbete fokuserar på det som tidigare kallades lågstadiet (förskolan till årskurs sex) och de klasser där ämnet mission lyfts fram.

Skolorna skall göra upp sina läroplaner i enlighet med de nationella grunderna för läroplanen. Dessa läroplaner skall precisera och komplettera målen och det centrala innehållet i de nationella grunderna. (Utbildningsstyrelsen, 2004, 5). Det betyder att skolornas läroplaner inte kan stå i konflikt med den nationella läroplanen. Vi skall i alla fall granska vad den nationella läroplanen ger för direktiv och när vi jämför med skolornas läroplaner ser vi hur de valt att verkställa direktiven.

Syftet med religionsundervisningen är att göra eleven förtrogen med sin egen religion och bli bekant med finländsk åskådningstradition och andra religioner. Undervisningen skall också hjälpa eleven att förstå religionernas kulturella och mänskliga betydelse samt fostra eleven till ett etiskt synsätt och till att förstå religionens etiska dimension. (Utbildningsstyrelsen, 2004, 202).

Ordet mission eller missionsbefallning nämns inte i grunderna för läroplanen. Som centralt innehåll för årskurserna ett till fem nämns däremot Jesu liv och läror samt församlingens centrala verksamhetsformer som gudstjänsten, kyrkliga förrättningar, diakoni och verksamheten som församlingsmedlem (Utbildningsstyrelsen, 2004, 203). Jesu liv och läror borde också innefatta Jesu egen missionsbefallning. Mission ingår även som ett naturligt inslag i de flesta församlingarnas verksamhetsformer. Som blivande diakon med behörighet som missionssekreterare tycker jag att det är intressant att diakoni nämns skilt men inte mission. Inom det centrala innehållet för årskurs sex till nio kan nämnas de centrala världsreligionernas utbredning, Nya testamentet som uttrycksmedel för Jesu läror och kristendomens uppkomst samt centrala frågor om kristendomens uppkomst och utveckling (Utbildningsstyrelsen, 2004, 205). Kristendomen är en av världsreligionerna. Missionstanken kommer ändå tydligare fram i Jesu läror och kristendomens uppkomst och utveckling. Grunderna för läroplanen ger alltså legitimitet att undervisa om mission inom religionsundervisningen även om ordet mission inte nämns i grunderna för läroplanen.

3.2.2 Skolornas läroplaner

På basen av den nationella läroplanen gör skolorna sina egna läroplaner. Bland de skolor jag granskar fungerar Gerby skola, Haga skola, Sundom skola och Vikinga skola under Vasa stad medan Vasa övningsskola i egenskap av lärarutbildningsenhet är statlig. Vasa övningsskola har därmed gjort en egen läroplan medan de övriga skolorna lyder under Vasa stads läroplan för grundutbildningen. Här granskas hur dessa skolor har utformat sin läroplan på basen av den nationella.

I VÖS motsvarar de allmänna målen för religionsundervisningen i stort sätt de nationella (Vasa övningsskola, 2010, 146-147). Nya testamentet och Jesu liv och läror kommer fram redan från och med årskurs ett medan Jesu liv sammanfattas och Jesu läror som de tog sig i uttryck i den första församlingen tas upp på årskurs fyra. Församlingens verksamhet tas också upp på årskurs fyra. Hur kristendomen sprids behandlas i årskurs fem medan det är först i årskurs sex som mission nämns specifikt. (Vasa övningsskola, 2010, 147-152). Jag antar att Vasa övningsskola tolkat det så att missionen passar bäst in i det som den nationella läroplanen kallar kristendomens uppkomst och utveckling och

världsreligionernas utbredning. Vasa övningsskola behandlar alltså mission speciellt på årskurs sex.

Även Vasa stad har ungefär samma övergripande mål för religionsundervisningen som den nationella läroplanen men staden formulerar också att eleven skall få en religiös och livsåskådningsmässig allmänbildning (Vasa stad, 2010, 168-169). Nya testamentet och Jesu liv och läror kommer fram från och med årskurs 1. Kyrkans centrala verksamhet behandlas i årskurs fyra. Kristi himmelfärdsdag, då Jesus gav missionsbefallningen, lyfts fram som kyrklig högtid speciellt på årskurs fem. Mission nämns specifikt under årskurs sex. (Vasa stad, 2010, 169-173).

Vi kan alltså konstatera att både Vasa övningsskola och Vasa stads skolor behandlar mission mest utförligt under årskurs sex. Vi kan också konstatera att mission kan lyftas fram under årskurs fyra under församlingens verksamhet eller under årskurs fem i samband med kristendomens utbredning eller Kristi himmelfärdsdag. Mission kan alltså med all rätt lyftas fram i skolorna i Vasa och då speciellt under årskurs sex.

3.3 Kyrkans riktlinjer i relation till undervisning om mission

Här presenteras de mål som kyrkan har då det gäller mission och hur kyrkans mål att nå ut till alla folk med budskapet om Jesus Kristus kan relateras till religionsundervisningen. Här presenteras kyrkans tema Helighet som ett av kyrkans mål och det förs en diskussion om hur detta kan implementeras i religionsundervisningen och i Missionsportalen.

3.3.1 Kyrkolagens uppmaningar och församlingarnas instruktioner

Kyrkolagen (1993/1054) säger att församlingen skall utföra kristen fostran och undervisning och missionsarbete för att fullgöra kyrkans uppgifter. Även Kyrkoordningen (1991/1055 år 1993) framhåller att församlingen och dess medlemmar skall främja missionsarbetet. Det är uppenbart att missionsarbete är en av kyrkans uppgifter. Missionsarbete kan däremot ta sig olika uttryck. I instruktionen för min tjänst som missionssekreterare i Vasa svenska församling (Vasa svenska församling, 2006, 1) nämns uttryckligen att en av missionssekreterarens uppgifter är att göra besök i skolor i avsikt att

informera vad mission är. Ansvar för mission kan ligga på olika personer i olika församlingar. Varje församling är dock skyldig att utse en som är ansvarig för mission i församlingen. I Vasa svenska församling har en av prästerna tilldelats ansvar för mission. Prästen samarbetar med missionssekreteraren. I en del församlingar ligger ansvaret för missionen på diakonen. Som utbildad socionom med behörighet för både missionssekreterartjänst och diakontjänst är det viktigt att känna till vilka riktlinjer som finns då det gäller undervisning om mission i skolorna.

3.3.2 Den evangelisk-lutherska kyrkans strategi inför år 2015

Den evangelisk-lutherska kyrkans strategi inför år 2015, Vår Kyrka, Gemenskap och delaktighet, presenterar kyrkans grundläggande uppgift, vision, värderingar och riktlinjer (Kyrkostyrelsen, 2007). Bakom denna broschyr ligger ett gediget arbete utfört av Arbetsgruppen för strategi 2015 (2007). Broschyren presenterar att en av visionerna för kyrkan är att man från kyrkan går ut för att tjäna i Guds värld. Den lyfter också fram att vi förkunnar evangeliet för alla människor, ökar vårt stöd till missionen och den internationella diakonin och att vi står i aktiv växelverkan med kyrkorna i u-länderna. Vi skall också stöda det andliga livet i hemmen och familjerna i deras vardag. Arbetsgruppen för strategi 2015 (2007, 37) specificerar ytterligare genom att säga att kyrkans medlemmar skall se sig själva som en del av den världsvida kristna kyrkan och fullfölja kyrkans missionsuppdrag. Vi skall känna ansvar för enskilda människor och för rättvisa både i näromgivningen och globalt. Arbetsgruppen för strategi 2015 (2007, 40) poängterar också att kyrkans mission och den internationella diakonin skall påminna om verkligheten runt om i världen och öka församlingsbornas och de anställdas kunskaper.

3.3.3 Helig – kyrkans prioritetsområde 2010-2012

Helig är den evangelisk-lutherska kyrkans gemensamma prioritetsområde för åren 2010-2012. Temat är en del av förverkligandet av strategin Vår kyrka. Det skall uppmuntra till att uppleva och leva ut det heliga, göra kyrkans budskap klarare och stärka en ansvarskännande livsstil. (Kyrkans centralförvaltning, u.å.).

Ordet helig kan innefatta många olika aspekter som till exempel avskild, okränkbar, fridlyst, i nära förbindelse med det gudomliga, ett mysterium, något fängslande, något som är större än våra sinnen kan uppfatta eller våra ord kan beskriva. Det finns något som är heligt i alla religioner. (Kyrkans central för det svenska arbetet (KCSA), 2010, 4).

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004 (Utbildningsstyrelsen, 2004, 204) står det att eleven skall förstå vilken betydelse religionen och dess helighetsdimension har i människans och samhällets liv. Det är viktigt att eleverna får en bild av vad helighet innebär. De bör inse vikten av att visa respekt för det heliga i alla religioner. Detta gäller också de heliga skrifterna som i kristendomens fall är Bibeln. (KCSA, 2010, 4). Mission handlar mycket om mötet med det heliga i andra kulturers kontext. Det gör det både spännande och utmanande.

Prioritetsområdet Helig beskrivs som en resa från det allmänna till det djupare. Utgångspunkterna är spår av det heliga, rätt till det heliga och nära det heliga (Kyrkans centralförvaltning, u.å.). Spår av det heliga finns omkring oss i Guds skapelse. I samband med undervisning om mission i andra länder kan dessa spår vara mycket exotiska för eleverna. Rätt till det heliga betyder att alla har rätt till Gud. Detta visar Jesus i missionsbefallningen och senare på pingsten då alla fick höra evangeliet på sitt eget språk. Också i undervisningen om mission bör vi komma ihåg att alla har rätt till det heliga. Nära det heliga innebär ett konkret möte, en personlig upplevelse av och gemenskap med det heliga. Paulus omvändelse visar ett starkt möte med det heliga. (KCSA, 2010, 4).

3.3.4 Kyrkans missionsstrategi

Kyrkans missionsorganisationer har egna strategier för sin verksamhet men någon gemensam missionsstrategi för kyrkan finns inte. Behovet av gemensamma linjedragningar och gemensamma principer för att styra verksamheten har blivit allt mera aktuellt. Kyrkans allmänna strategi *Vår kyrka, Gemenskap och delaktighet, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland – Strategi 2015* (Kyrkostyrelsen, 2007) har tillsvidare legat som grund även för missionsarbetet. (Delegationen för kyrkans mission, 2008, 3).

Som svar på behovet av en missionsstrategi har Delegationen för kyrkans mission (2008) utarbetat förslaget *Kyrkans missionsstrategi*. Enligt kyrkans missionssekreterare, teologie

doktor Jaakko Mäkelä (personlig kommunikation, 1.10.2010), ligger delegationens förslag som grund för det som skall bli kyrkans missionsstrategi fram till år 2015. Delegationens förslag har genomgått några små ändringar och Mäkelä tror att förslaget tas upp till behandling i Kyrkomötet inom de närmaste månaderna. Kyrkomötet ger sedan dokumentet officiell status. I dagsläget finns det alltså inget annat dokument som beskriver kyrkans missionsstrategi.

Förslaget till strategi tar fasta på mission som begrepp för att beskriva kyrkans missionerande karaktär och missionsarbetet som församlingarnas och kyrkans verksamhetsformer i Finland och praktisk verksamhet utomlands (Delegationen för kyrkans mission, 2008, 3). Flyttningsrörelser har gett upphov till att det finns många invandrarfamiljer i Finland som kan vara en resurs i missionsarbetet i Finland (Delegationen för kyrkans mission, 2008, 6).

Delegationen för kyrkans mission poängterar att missionen är en central del av kyrkans identitet. En missionerande församling skall vara öppen, utåtriktad, bedjande, gästvänlig, strukturellt flexibel och till sin atmosfär varm och delaktig gemenskap. Kyrkan skall förkunna evangelium och förvalta sakramenten. På det sättet stöder den det kristna livet, fostrar till missionsansvar och betjänar också de som är på väg bort från kyrkan eller inte hör till kyrkan. För att kyrkans identitet som missionerande kyrka skall stärkas och den offentliga bilden av missionsarbete förbättras behövs medvetet förnyelsearbete. (Delegationen för kyrkans mission, 2008, 9). Kyrkan bör tala för kyrkans mission i offentligheten (Delegationen för kyrkans mission, 2008, 18).

Förslaget till kyrkans missionsstrategi behandlar inte specifikt behovet av att koncentrera sig på missionsundervisning i skolorna. Däremot poängterar den, som ovan nämnts, behovet av att fostra till missionsansvar och verksamhet som stärker bilden av kyrkan som en missionerande kyrka. Detta är aspekter som talar för mera undervisning om mission i skolorna.

4 Läromedel som ger bakgrundsinformation och stöd

Den som skall undervisa om mission i skolan har nytta av att känna till vilka

religionsläromedel som finns och när och på vilket sätt det tar upp teman som ligger nära mission. Den som undervisar kan då uppskatta elevernas kunskapsnivå samt relatera och bygga vidare på det som tagits upp om mission i tidigare årskurser.

Jag har valt att granska inhemska läromedel på svenska eftersom det är de läromedel som med största sannolikhet används i skolorna i Vasa och dessutom utvecklats med finlandssvensk läroplan som grund. I kontakt med Vikinga skola visade det sig att både Följ mig!-serien och Spår av tro-serien finns i deras hyllor. Följ mig är ett äldre läromedel som fortfarande finns kvar i en del skolor. Spår av tro och Himmel och jord är nyare läromedel. Eftersom den nationella läroplanen kommer närmast mission i årskurs sex och läroplanerna för skolorna i Vasa kommer närmast mission i årskurserna fem och sex har jag valt att i huvudsak granska läromedel för årskurs fyra, fem och sex.

4.1 Religionsläromedlet Himmel och jord

Himmel och jord 5 behandlar missionsbefallningen under rubriken Jag och världen. Mission kan ske både nära och längre bort i andra länder. Var och en kan hjälpa på sitt sätt, bl.a. genom att betala in till någon av kyrkans missionsorganisationer. (Särs & Wikström, 2006, 15-17).

Himmel och jord 6 beskriver hur och varför kristendomen spred sig snabbt i det romerska riket. Budskapet gällde alla folk och raser i hela världen (Wikström, 2007, 11-12). Paulus liv och upplevelser beskrivs i flera kapitel (Wikström, 2007, 18-33). I samband med en faktaruta beskrivs Paulus som den första och den största av de kristna missionärerna (Wikström, 2007, 22).

Himmel och jord lyfter alltså fram missionsbefallningen redan i årskurs fem medan Paulus som den första missionären presenteras i årskurs sex. Dagens missionsarbete är därmed mera synligt i läroboken för årskurs fem.

4.2 Religionsläromedlet Spår av tro

Spår av tro 4 sammanfattar i början av boken Jesu liv som utmynnar i hur Jesus befallde

lärjungarna att berätta för alla om vad han sagt och gjort (Schubert, Hydén & Rehn, 2002, 20). I kapitlet Den första kristna missionen presenteras hur Saul (senare Paulus) blir missionär, hur han genomför sina missionsresor, vad han gör och vad han undervisar (Schubert, m.fl., 2002, 32-42).

I början av Spår av tro 5 nämns som repetition att Paulus blev den första missionären och att kristendomen spred sig i hela romarriket under Paulus tid (Schubert, Hydén & Rehn, 2003, 4). Sedan presenteras hur kristendomen sprids och utvecklas från kyrkans första tid till dagens kristna samfund och ekumeniken (Schubert, m.fl., 2003, 6-62). Missionen under medeltiden beskrivs som kungamissionen (Schubert, m.fl., 2003, 17). Korstågen presenteras (Schubert, m.fl., 2003, 26-29). Att väckelserörelser sänder ut missionärer nämns också i förbigående (Schubert, m.fl., 2003, 56). Spår av tro 5 berättar alltså om hur kristendomen spridits och utvecklats men dagens missionsarbete är inte synligt i någon större grad.

Spår av tro 6 behandlar däremot mission mera ingående. I kapitlet Jesus sänder ut presenteras hur Jesus ville att hans budskap skulle spridas och hur han sände ut lärjungar att predika det glada budskapet och bota sjuka (Rehn, 2004, 87-88). Kapitlet utmynnar i en presentation av missionsbefallningen och blir en övergång till kapitlet Mission. Kapitlet om mission presenterar hur Jesus förberett sina lärjungar att gå ut med budskapet, hur missionen fungerade i urkyrkan och under medeltiden, hur den moderna missionen fungerade och hur missionen fungerar i Finland idag med olika missionsorganisationer och missionärer (Rehn, 2004, 89-95).

Spår av tro-serien nämner alltså mission och missionärer redan i böckerna för årskurs fyra och fem men det är först i årskurs sex som ämnet mission och den moderna missionen behandlas ingående. Medan Himmel och jord lyfter fram missionen mest i årskurs fem så lyfter Spår av tro fram missionen mest i årskurs sex. Spår av tro går också djupare in i ämnet.

4.3 Religionsläromedlet Följ mig!

I Följ mig! 4 nämns under rubriken Tillsammans i församlingen hur pengar samlas in på en basar och sänds till medmänniskor i u-länder genom missionen (Niemi, Jääskeläinen &

Totro, 1988, 31). Kapitlet efteråt, Den sändande församlingen, berättar hur församlingar arbetar med mission genom missionssekreterare, missionskretsar, projekt, missionärer m.m. Missionen beskrivs som kyrkornas sätt att visa att Gud älskar alla lika mycket och att glädjebudskapet om Jesus gäller alla. Man kan stöda genom att själv resa ut, stöda ekonomiskt eller be. Det poängteras att varje församlingsmedlem kan vara med i missionsarbetet. (Niemi, m.fl., 1988, 32-33). Senare i boken presenteras hur Jesus ger missionsbefallningen och hur den lyder (Niemi, m.fl., 1988, 98-99).

Följ mig! 5 börjar med hur de goda nyheterna sprids och kommer småningom fram till Paulus och hans livsgärning som hedningarnas apostel (Niemi, Jääskeläinen & Totro, 1990, 9-39). Härefter sammanfattas kort hur Jesu lärjungar gjorde honom känd överallt men att Paulus med sina missionsresor räknas som den mest kända missionären under det första århundradet (Niemi, m.fl., 1990, 40-41). Fokus ligger i Följ mig! 5 på kristendomens spridning och på Paulus och behandlar inte modern mission i samma utsträckning som boken för årskurs fyra.

I Följ mig! 6 presenteras mission mera ingående. Mission behandlas först kort i avdelningen Kristendomen sprids och sedan mera ingående i avdelningen Vår kyrkas missionsarbete och utvecklingssamarbete. Vi kan först läsa hur missionen bär budskapet till Fjärran Östern och Afrika genom Finska missionssällskapet och Selma Rainio som pionjärer från Finland (Niemi, Jääskeläinen & Totro, 2003, 15-17). En tidsaxel över mission bland alla folk presenteras och man poängterar att missionen idag tar den nyaste tekniken till hjälp för att för att föra ut evangeliet (Niemi, m.fl., 2003, 18-21). Kapitlet Finlands kyrka som missionsfält beskriver kort missionsarbetet till Finland från Novgorod och via korstågen (Niemi, m.fl., 2003, 62).

I avdelningen Vår kyrkas missionsarbete och utvecklingssamarbete behandlas mission mycket ingående. Var och hur missionsarbete utförs presenteras och man konstaterar att missionen tjänar hela människan. Sedan finns det skilda kapitel med finländskt missionsarbete i Afrika och Asien samt om de unga kyrkorna och Kyrkans utlandshjälps verksamhet. (Niemi, m.fl., 2003, 71-84).

I Följ mig!-serien behandlas missionen främst i årskurs fyra och sex. I likhet med Spår av tro-serien lyfter Följ mig! fram missionen grundligast under årskurs sex. Himmel och jord har tyngdpunkten på dagens missionsarbete i årskurs fem.

5 Forskningsprocessens vägval

Kapitlen ovan behandlar allmänna direktiv som är viktiga att känna till både för lärare, församlingsanställda och andra som ställs inför uppgiften att undervisa om mission i skolorna. De som undervisar behöver förutom denna grund också material och idéer på vad man kan göra och ta upp inom undervisningen om mission. Detta kapitel beskriver frågor som jag brottats med och hur processen i arbetsgrupper, studier och jobb småningom för oss till missionsportalen och hur den kan byggas upp för att stöda de som undervisar om mission i skolorna. Det kan också poängteras att missionsportalen inte ännu öppnats. Därför är en del av frågorna nedan inte ännu hundra procentigt besvarade. Detta arbete strävar inte heller efter en färdig missionsportal utan redskapen och ramarna för att skapa den.

5.1 Grundidén växer fram ur ett behov

Idén att skapa missionsportalen föddes egentligen redan i samband med att jag utvecklade missionens hemsida inom ramen för mitt arbete som missionssekreterare. I kontakt med skolelever, studerande, praktikanter, lärare och församlingsanställda såg jag ett behov av att sammanställa en resursbank med information och idématerial då det gäller mission. Jag fick till exempel förfrågningar om att ställa upp på intervjuer och svara på frågor relaterade till skolarbeten. Flera skolor bad mig komma och hålla lektioner. Jag såg församlingens hemsida som en resurs och började planera hur jag på ett tydligare sätt till en början kunde lyfta fram församlingens missionsprojekt på Internet. Samtidigt blev min examensarbetsprocess aktuell och jag valde att utarbeta den idébank som jag kom att kalla Missionsportalen och att skriva examensarbetet om hur jag kan stöda missionsintresserade. Det var ungefär i det här skedet som missionskommittén i Borgå stift tillsatte sin arbetsgrupp och kallade mig till gruppen. Jag tyckte att kommittén kunde tillföra både mitt arbete och min examensarbetsprocess något gott.

5.2 Flera grupper med tangerande mål

Mitt heltidsarbete som missionssekreterare, Missionskommitténs arbetsgrupps arbete och mina egna studier har gått hand i hand under detta arbete. Alla dessa grupper har gett mig mycket information för mitt arbete.

Missionskommittén i Borgå stift gick i verksamhetsplanen för 2009 in för att utarbeta ett gemensamt missionsmaterial för kristen fostran. En arbetsgrupp bestående av Gerd Erickson, Camilla Skrifvars och undertecknad blev vid sammanträdet den 24.11.2008 (Protokoll 4/2008, §8) tillsatt att fundera vidare på ämnet. Jag kallar härefter den av missionskommittén tillsatta gruppen för arbetsgruppen. Gruppens sammankallare tog kontakt i början av 2009 och hörde sig för om mitt examensarbete och vi planerade in en träff. Arbetsgruppen har sammanträtt 9.4.2009, 15.5.2009, 16.6.2009, 20.2.2010 och 16.3.2010 samt kommunicerat via e-post.

Helena Sandberg (personlig kontakt, 2.2.2009) är branschsekreterare för undervisning vid Kyrkans central för det svenska arbetet. Eftersom hon ansvarar för kontakten till skolor ville jag höra vad hon hade att säga angående religionsundervisningen i relation till mission och läroplaner. Jag fick tillgång till mycket fina sammanställningar som var till stor hjälp.

Inom mitt arbete som missionssekreterare och i mina studier har jag också fått mycket stöd. Som redan nämnts har utvecklandet av det som kallas missionsportalen skett på flera olika arenor. Tidvis har dessa olika avdelningar dragit åt samma håll och ibland inte. Mitt examensarbete kan ses som en självständig process som utvecklats på flera olika arenor; mitt heltidsarbete som missionssekreterare, Missionskommitténs arbetsgrupps arbete och mina egna studier.

5.3 Målgrupper

Arbetsgruppen träffades första gången 9.4.2009. Eftersom vi inte fått speciellt strama tyglar från missionskommittén började vi med att definiera vår uppgift som grupp. Vi såg det som naturligt att kartlägga vilka material kring mission som redan fanns för unga.

Samtidigt behövde vi ta ställning till vilken målgrupp vi skulle ha för materialet. Vilket sorts material saknas och i så fall för vilken åldersgrupp?

Vi konstaterade att målgruppen kunde vara årskurserna fem till sex, årskurserna åtta till nio eller skriftskolåldern eller unga vuxna. Senare lutande det mera och mera mot att arbetsgruppen ville koncentrera sig på material för unga i skriftskolåldern. Själv ville jag fortfarande hålla fast vid årskurserna fem till sex vilka var de årskurser som jag oftast besökt i min tjänst som missionssekreterare. Sist och slutligen blev det så att arbetsgruppen sökte material för allmänt sagt unga och att jag i mitt arbete konstaterade att också årskurs fem till sex kan ha nytta av material ämnat för något äldre. Sist och slutligen definierade jag min målgrupp som lågstadiets övre årskurser eftersom missionen också i vissa läromedel kom fram tydligt på årskurs fyra.

För mig var frågan om målgrupp inte bara i vilken åldersgrupp materialet skulle användas utan också vem som skulle använda det. Jag planerade först att koncentrera mig på lärare enbart. Under processens gång konstaterade jag dock att det ändå ofta är församlingsanställda som anlitas att undervisa om mission. Dessutom är ansvaret för mission ofta på missionssekreteraren eller diakonen i församlingarna. Jag tyckte också att det kunde vara bra för lärare att känna till kyrkans tankar och vice versa.

Mina målgrupper i detta arbete är alltså de som undervisar i religion (till exempel lärare eller församlingsanställda) och eleverna i lågstadiets övre årskurser.

5.4 Behov av material

Som redan nämnts var en av de stora frågorna vid arbetsgruppens första möte målgruppen och behoven. Vi kunde inte veta om vi skulle sammanställa ett nytt material från början, översätta något material från finska eller enbart sammanställa information om vilka material som finns. Vår grundfråga var alltså vilka behov som finns. Vilket sorts material saknas?

Vi konstaterade att det finns många aktörer med potentiellt missionsmaterial på missionens arena. En del material har utgetts av kyrkans officiella missionsorganisationer och Kyrkan utlandshjälp. Vi beslöt att granska även utländska (främst nordiska)

missionsorganisationer och finländska väckelserörelser samt läromedel. Dessutom antog vi att det fanns så kallat privat material, det vill säga material som privatpersoner tillverkat och använt i olika sammanhang utan att trycka det.

Som slutsats från vårt första möte beslöt vi att formulera en efterlysning av missionsmaterial. Vi fick tillstånd från Mats Lindgård i missionskommittén i Borgå stift och formulerade därmed en text som publicerades i utskicket Information till församlingarna 16.4.2009:

”Efterlysning!

Missionskommittén i Borgå stift har tillsatt en arbetsgrupp som ska kartlägga vilket missionsmaterial i undervisningssyfte för barn och unga som finns. Har du tryckt material och/eller eget material, tips, tankar och idéer som du kan dela med dig av skulle vi vara tacksamma om du hör av dig till oss. Vi strävar efter att skapa en idébank som kan komma alla till del. Hör gärna av dig före 15 maj 2009.

Camilla Skrifvars, tel. 043- 8240640, e-post: camilla.skrifvars@mission.fi
Martin Sandberg, tel. 044- 4808370, e- post: martin.sandberg@evl.fi
Gerd Erickson, tel. 044 – 4808361, e-post: gerd.erickson@evl.fi”

Förutom detta kom vi överens om att sprida efterlysningen till så många som möjligt. Missionsansvariga i församlingar i Korsholms prosteri, missionsledare, kyrkoherdar, diakonissor, ungdomsledare, lärare och väckelserörelser samt före detta missionärer kontaktades via e-post. Vi önskade att svaren skulle lämnas in före 15.5.2009 och planerade in ett nytt möte samma dag.

Arbetsgruppen konstaterade ganska snart att behoven till att börja med är att kartlägga vilka material som finns och att göra dem tillgängliga på Internet. Både arbetsgruppen och jag själv konstaterade att den som undervisar sedan måste avgöra ifall det material vi hänvisar till passar för hennes grupp eller om det måste modifieras. Frågan om det behövs nytt material eller översättning från finskan blir en senare fråga.

5.5 Hantering av material

Den 15.5.2009 hade endast åtta personer lämnat in material av olika slag. Som arbetsgrupp kunde vi konstatera att det material vi fått in var av mycket olika karaktär. En

del material var sådant som vi redan kände till via missionsorganisationerna och en del var sådant arbetsgruppens medlemmar själva använt eller gjort. Någon skickade in en plan för missionsfostran. Någon skickade in förslag på material som de gärna skulle vilja ha. Andra lämnade in sammanställningar av både egenhändigt producerat och från olika håll sammanställt material. Någon skickade in sina egna manuskript från till exempel en missionslektion eller en morgonsamling i skolan. Vi ställdes inför en svår uppgift i hur vi skulle hantera vårt material. Vi valde att lista det material vi fått in och låta saken mogna. Däremot funderade vi på varför vi fått in relativt lite material. Tidsbrist i vårstressen kan ha spelat in. Sedan trodde vi att många hade svårt att skicka in sådant material de gjort själva. Delvis för att det inte var renskrivet och delvis för att de ville hålla det för sig själv och kunna använda det på nytt själva senare. En del material var kanske skrymmande och omöjligt att skicka in. En del uttryckte problemet med upphovsmannarätten och föreslog att vi i stället för att sammanställa material skulle länka till olika organisationer.

På arbetsgruppens tredje möte, 16.6.2009, fokuserade vi på att gruppera det material vi fått in och det vi kände till själva. Vi hade då fått in några idéer till också. Vilka ämnesgrupper som tillsvidare är aktuella framgår i kapitel sex.

Dessutom ställdes vi inför problemet att en del material inte kan publiceras enkelt på Internet och att vi inte nödvändigtvis har rättigheterna att publicera en del material. Detta får vi lösa i kontakt med de som skickat in material. Dessutom kom vi på att också lista resurspersoner som en grupp och där kan i så fall den vars material inte kunde publiceras nämnas med kontaktuppgifter och förklaring.

5.6 Missionsportalens roll

En fråga som hela tiden varit i bakgrunden var också upphovsmannarätten och vilka rättigheter vi hade att publicera olika material. Det började luta mer och mer mot att Missionsportalen skulle bli en resursbank med idéer och sedan länkar till olika organisationers hemsidor. Målet ändrades något från att tillverka ett material till att tillverka verktyget för att man skall hitta material. Missionsportalen borde dock kunna presentera länkarna med någon sorts ingress för att underlätta sökandet av material. Slutsatsen blev alltså att varje grupp av material presenteras med en kort text och att länkarna därifrån presenteras med en kort sammanfattning. Det är också en fördel ifall

materialet presenteras överskådligt, lätthanterligt och med fin design. Missionsportalens grupper presenteras i kapitel sex.

5.7 Materialets placering

En viktig fråga är var materialet skall placeras, det vill säga på vilken organisations hemsida. Platsen behöver vara neutral och lättillgänglig och dessutom representera den grupp som lägger ut materialet.

Före vårt fjärde möte, 22.2.2010, hade Simon Lampenius, sekreterare för ungdomsarbete vid Kyrkans central för det svenska arbetet (KCSA), kontaktat mig. Han höll på att utveckla en hemsida som stöd för konfirmandundervisning och undrade ifall missionsportalen kunde inkluderas på något sätt. Tanken var att missionsportalen skulle nås via en länk. Detta visade sig vara svårt att genomföra, eftersom denna riktade sig enbart till församlingsanställda, varför vi sökte andra möjligheter. Finska missionssällskapet var ett alternativ men vi ville inte göra missionsportalen till en viss missionsorganisations hemsida där andra organisationer kan känna sig utanför. Vi i arbetsgruppen konstaterade att Borgå stifts hemsidor kunde vara neutrala. Claes Abrahamsson tyckte att det var en bra idé och tanken är i dagsläget att missionsportalen skall byggas upp på Borgå stifts hemsidor.

5.8 Tillstånd som behövs för att slutföra projektet

På Internet får man utan tillstånd länka till andra sidor. I ett sådant här fall kan det ändå löna sig att informera de inblandade om länken och be dem som inte samtycker att höra av sig. Om vi däremot väljer att infoga material från någon annan måste vi fråga om lov. Med till exempel missionsorganisationer är det säkert lättast att med en kort ingress länka vidare till deras hemsidor.

Med sådant material som inte ännu är publicerat på Internet måste vi be om tillstånd att sammanställa det och att publicera det. Eftersom denna portal bygger på god vilja och att det inte skall kosta något måste vi nästan lämna bort sådant material som inte får

publiceras fritt. Däremot kan vi hänvisa till den som skapat materialet som en resursperson om hon tillåter det.

Arbetsgruppen funderade mera på resurspersonerna vid det femte mötet 16.3.2010. Resurspersoner kan vara organisationers missionsledare, missionssekreterare, missionärer, före detta missionärer eller andra lekmän. Även med resurspersonerna bör vi ha ett avtal och göra en förfrågan om kontaktuppgifter, intresseområde och geografiskt rörelseområde.

Det är också viktigt att poängtera att vi som skapar portalen inte kan ta juridiskt ansvar för det material som vi hänvisar till och eventuella följder som uppstått på grund av att man använt sig av dem.

5.9 Missionsportalens skötsel och uppdatering

En portal på Internet behöver en ansvarig som uppdaterar och ser till att allting fungerar. Det skulle vara en fördel om den som sköter portalen också har insikt i mission. Uppbyggnaden och systemet blir mycket långsamt ifall alla uppdateringar och all information skall gå mellan flera personer före det når Internet.

I dagsläget är det oklart vem som skall ansvara för missionsportalens skötsel och uppdateringar. Borgå stifts webbansvarige har gett grönt ljus men från arbetsgruppens sida skulle vi gärna se att någon av oss får användarrätt till stiftets hemsidor åtminstone under uppbyggnadstiden.

5.10 Missionsportalens öppning

Arbetet med missionsportalen har hållit på ganska länge och tidvis stått stilla på grund av olika orsaker. Missionskommittén i Borgå stift tillsatte arbetsgruppen som en del av sin verksamhetsplan för 2009. Då vi redan är i slutet av 2010 har det kommit önskemål att arbetet slutförs detta år.

Även om missionsportalen öppnar dörrarna detta år kommer det att ta tid före allt material läggs in. Dessutom kommer portalen att växa och kanske förändras beroende på vilka behov som finns och vilka material som kommer ut. Så även när portalen öppnas officiellt har arbetet bara börjat.

6 Missionsportalen som hjälpmedel

Här presenteras hur du hittar till missionsportalen på Internet och hur den skall vara uppbyggd. Dessutom presenteras missionsportalens olika ämnesgrupper och användningsmöjligheter. Observera att detta är riktlinjer som kan ändra när det konkreta arbetet kommer igång. Sist i kapitlet ser vi på missionsportalens föränderlighet.

6.1 Missionsportalens placering och struktur

Missionsportalen skall placeras på Borgå stifts hemsidor; <http://www.borgastift.fi/>. Det är ännu oklart ifall missionsportalen får en egen underadress som tydligt visar att det handlar om missionsportalen. I alla fall måste det tydligt framgå på missionsportalens sida vad det handlar om och vem man kan vända sig till ifall man har frågor eller har material som man vill dela med sig.

Tanken är att allt tillgängligt material skall vara grupperat enligt respektive ämnesområde. Inom varje ämnesområde skall det finnas korta texter som presenterar olika material inom ämnesområdet. Genom att klicka på materialet skall man föras vidare antingen via en länk till någon annan aktuell hemsida eller direkt få materialet på skärmen.

6.2 Detta erbjuder missionsportalen

Strukturen har presenterats ovan. Det finns en uppsjö av olika sorters material om mission. Några av de teman som vi redan har med är multimedia (filmer, cd, flashbildserier, Youtube med mera), aktivitetsmaterial (spårningar med mera), utställningar, lektionsmaterial, cellgruppsmaterial, litteratur, lånematerial och butiker,

kurser och fortbildning, missionsorganisationer och resurspersoner. Vissa av dessa övergripande teman behöver sedan delas in i undergrupper enligt ämne, geografi eller åldersgräns.

Dessutom kan man ha med länkar till bra sidor om olika länder och lokala tidningar. På Vasa svenska församlings hemsida önskar jag också lyfta fram församlingens egna missionsprojekt. Speciellt då jag besöker lokala skolor behandlar jag gärna de missionsprojekt som eleverna indirekt stöder via kyrkoskatten.

6.3 En levande missionsportal

Missionsportalen kommer att leva. Information på Internet bör uppdateras och nytt material bör sättas till. Föråldrat material bör tas bort. Missionsportalen kommer antagligen att hitta nya vägar och infallsvinklar. En levande missionsportal innebär stora utmaningar. För att den skall ha någon genomslagskraft bör den innehålla många idéer och mycket material. Med mycket material följer utmaningen att strukturera och göra en sådan layout som gör det lätt att bläddra på sidorna och hitta vad man behöver. Jag tror att även om riktlinjerna för portalen är i stor sett klara kommer en del att ändras redan då skapandet börjar.

7 Avslutande diskussion

Den avslutande diskussionen sammanfattar arbetet kring missionsportalen, utvärderar projektet och ser framåt. Arbetet kring missionsportalen har lärt mig en hel del. Det har varit uppmuntrande att inse att lagar och anvisningar ger elever rätt till undervisning om mission. I läroplanerna kunde vi också konstatera att missionen ryms med både i den nationella och i de kommunala läroplanerna. Både den nationella och den kommunala läroplanen i Vasa lyfter fram missionsarbetet mest i årskurs sex i lågstadiet.

De finlandssvenska läromedel som jag granskat bygger på den nationella läroplanen. Följ mig!-serien lyfter fram mission under årskurs fyra och sedan ännu mera utförligt under årskurs sex. Spår av tro lyfter fram missionen mest under årskurs sex medan Himmel och

jord lyfter fram dagens mission mest under årskurs fem och sedan med inriktning på Paulus unders årskurs sex.

Båda ovan nämnda aspekter tyder på att mission lyfts fram mest i lågstadiets högre klasser och i Vasas svenska skolor i huvudsak under årskurs sex. Då kan man också dra den slutsatsen att vissa lärare väljer att ta in någon gäst från församlingen för att introducera missionen som ett nytt tema i de lägre årskurserna medan andra bjuder in gäster då de går djupare in i temat. För församlingar kunde det löna sig att ha ett färdigt paket med missionslektioner för årskurs sex som den kan erbjuda skolorna. Sådana paket kunde också finnas på Missionsportalen.

Kyrkans strategier är inte så tydliga om mission just i skolor även om de påpekar att missionen är hela församlingens uppgift. Att det inte finns någon fastslagen missionsstrategi för kyrkan gjorde att jag fick granska det förslag från 2008 som eventuellt kan godkännas med några små ändringar innevarande år. Förslaget lyfter i alla fall fram behovet av att fostra till missionsansvar och att församlingen behöver satsa på verksamhet som stärker bilden av kyrkan som en missionerande kyrka. Om kyrkan vill stärka bilden av sig själv som missionerande kyrka är skolorna en bra plats att börja på.

Processen att med den första halvan av arbetet som grund planera missionsportalen har varit givande men också svårt. I och med att flera intressegrupper (Vasa svenska församling, Novia och Arbetsgruppen för missionsmaterial) varit inblandade i processen har jag fått en bredd på allting även om grupperna ibland dragit åt olika håll. Det kan poängteras att detta mitt arbete skall tolkas som ett självständigt arbete med fokus på de som undervisar om mission i lågstadiets högre årskurser. Arbetsgruppens slutgiltiga resultat kan eventuellt skilja sig från mitt slutresultat.

En stor utmaning med portaler är att få till stånd en fungerande och lättanvänd struktur. Jag tror att jag med de redskap jag kommit fram till kan skapa en ändamålsenlig portal. Tillstånd och rättigheter är också en viktig och svår fråga som måste lösas. Missionsportalen bygger på en vilja att dela med sig. Det kan tänkas att en del inte vill ge bort sina idéer. Det kan också finnas en risk att någon använder en idé som passar bäst för årskurs sex redan på årskurs fyra. Därför kan det också hända att någon som besöker klassen på årskurs sex har plockat något från portalen som eleverna redan varit med om.

Kommunikationen med klassläraren och övriga användare av portalen är viktig. Missionsportalen bör marknadsföras till skolor och församlingar när den blir tillgänglig.

Jag inledde med tankar om hur vi lätt känner att vi drunknar i informationsflödet. Jag hoppas att du som läsare tycker att du flyter lite bättre redan nu och jag hälsar dig välkommen till missionsportalen när den väl öppnas. Jag önskar att missionsportalen blir den livboj den är tänkt att vara.

Källförteckning

- Arbetsgruppen för Strategi 2015. (2007). *Vår kyrka, Gemenskap och delaktighet, Betänkande av arbetsgruppen för Strategi 2015 för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland*. (Evangelisk-lutherska kyrkan, Serie C 2007:11). Helsingfors: Kyrkostyrelsen.
http://www.evl.fi/svenska/centralforvaltning/forsamlingsstruktur/Kyrkans_strategi%202015.pdf (hämtat 4.10.2010).
- Bibeln. (1998). *Bibeln, Den Heliga skrift, Gamla och nya testamentets kanoniska böcker, Svenska folkbibeln 98*. Haninge: XP-Media.
- Delegationen för kyrkans mission. (2008). *Kyrkans missionsstrategi, Förslag framlagt av delegationen för kyrkans mission, 4.12.2008*. (u.o.)
[http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/Missionsstrategi%20\(2\).pdf](http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/Missionsstrategi%20(2).pdf) (hämtat 30.9.2010).
- Kirk, A. (2003). *Vad är mission? En teologisk undersökning*. Örebro: Libris.
- Kyrkans central för det svenska arbetet (KCSA). (2010). *Apostlarna berättar, Bibelkuppen 2011, Lärarhandledning*. Helsingfors: KCSA.
- Kyrkans centralförvaltning. (u.å.). *Helig – kyrkans gemensamma prioritetsområde 2010-2012*. Helsingfors: Kyrkans centralförvaltning.
<http://sacrista.evl.fi/sacrista.nsf/sp3?open&cid=Content4F564E> (hämtat 5.10.2010).
- Kyrkostyrelsen. (2007). *Vår kyrka, Gemenskap och delaktighet, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland – Strategi 2015* (broschyr). Helsingfors: Kyrkostyrelsen.
<http://evl.fi/EVLsv.nsf/Documents/1B130E6EBE3DC140C225748E00447C7B?OpenDocument&lang=SV> (hämtat 4.10.2010).
- Kyrkostyrelsens utlåtande 2010-00456. *Lausunto perusopetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä perusopetuksen tuntijaon uudistamista valmistelleen työryhmän ehdotuksia*. Helsingfors: Kyrkostyrelsen.

[http://sacrista.evl.fi/sacrista.nsf/0/378201B717FC1FFEC225771F004424D5/\\$FILE/Lausunto_perusopetuksesta_2010-00456_090810.pdf](http://sacrista.evl.fi/sacrista.nsf/0/378201B717FC1FFEC225771F004424D5/$FILE/Lausunto_perusopetuksesta_2010-00456_090810.pdf) (hämtat 1.10.2010).

Niemi, H., Jääskeläinen, I. & Totto, M. (1988). *Följ mig! 4*. Helsingfors: Församlingsförbundets Förlags Ab.

Niemi, H., Jääskeläinen, I. & Totto, M. (1990). *Följ mig! 5*. Helsingfors: Församlingsförbundets Förlags Ab.

Niemi, H., Jääskeläinen, I. & Totto, M. (2003). *Följ mig! 6*. Helsingfors: Församlingsförbundets Förlags Ab.

Rehn, A. (2004). *Spår av tro 6*. Helsingfors: Schildts Förlags Ab.

Schubert, M., Hydén, G. & Rehn, A. (2002). *Spår av tro 4*. Helsingfors: Schildts Förlags Ab.

Schubert, M., Hydén, G. & Rehn, A. (2003). *Spår av tro 5*. Helsingfors: Schildts Förlags Ab.

Sjö-Särs, I. & Wikström, M. (2006). *Himmel och jord 5*. Helsingfors: Fontana Media.

Utbildningsstyrelsen. (2004). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
<http://www.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf> (hämtat 29.9.2010).

Utbildningsstyrelsens meddelande 19/2006. *Följderna för undervisningen i religion och livsåskådningskunskap och för skolans verksamhet på grund av ändringarna i religionsparagrafen i lagen om grundläggande utbildning*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
[http://sacrista.evl.fi/sacrista.nsf/0/378201B717FC1FFEC225771F004424D5/\\$FILE/UBS%20meddelande%2019-2006.doc](http://sacrista.evl.fi/sacrista.nsf/0/378201B717FC1FFEC225771F004424D5/$FILE/UBS%20meddelande%2019-2006.doc) (hämtat 1.10.2010).

Vasa stad. (2010). *Läroplan 2006, Kommunala svenskspråkiga grundutbildningen och påbyggnadsundervisningen. Reviderad och godkänd av svenskspråkiga sektionen §*

25/10.06.2010.

<http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1171837> (hämtat 29.9.2010).

Vasa svenska församling. (2006). *Instruktion för missionssekreterare i Vasa svenska församling*. Vasa: Vasa svenska församling.

Vasa övningsskola. (2010). *Läroplanen för den grundläggande utbildningen*.

http://www.abo.fi/vos/default_grund.htm (Läroplaner) (hämtat 29.9.2010).

Wikström, M. (2007). *Himmel och jord 6*. Helsingfors: Fontana Media.

Finlands författningssamling

Finlands grundlag 11.6.1999/731.

Kyrkolag 26.11.1993/1054

Kyrkoordning 8.11.1991/1055 år 1993

Lag om grundläggande utbildning 21.8.1998/628

Lagen om ändring av lagen om grundläggande utbildning 6.6.2003/454.

Religionsfrihetslag 6.6.2003/453.